

Asia: VN/34181/2022

Lausuntopyyntö aserikostyöryhmän mietinnöstä

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Oikeusministeriö on pyytänyt Helsingin käräjäoikeudelta lausuntoa koskien aserikosten sääntelyn muuttamista koskevaan työryhmämietintöön. Lausuntonaan käräjäoikeus toteaa seuraavaa.

Mietintö on kokonaisuutena laaja ja se on valmisteltu monet eri näkökohdat huomioon ottaen. Perustelut ovat selkeitä ja niistä käy selvästi ilmi ehdotettujen säännösten tarpeellisuus työryhmälle asetettuihin tavoitteisiin nähden. On myös selvää, että hallitusohjelman kirjaukset ovat osaltaan vaikuttaneet mietinnön sisältöön. Kokonaisuutena käräjäoikeus toteaa, että ehdotetuille muutoksille on tarve, jotta säädösten osalla on ajoissa reagoitu jo havaittavissa oleviin ja oletettaviin muutoksiin ampuma-aserikollisuudessa.

Ampuma-aserikoksen eräiden tekotapojen muuttaminen lieviksi ampuma-aserikoksiksi

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Käräjäoikeus toteaa, että ehdotettu muutos on perusteltu ottaen huomioon kyseisten tekotapojen luonne ja niiden moitittavuusaste.

Vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätäminen rangaistavaksi

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Mietinnössä on asianmukaisesti perusteltu tarve säätää vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuva ampuma-aseen käsittely rangaistavaksi. Uudella säännöksellä voidaan nykyiseen nähden tehokkaammin puuttua vakavaan rikollisuuteen liittyvään ampuma-aseiden käsittelyyn, säännös myös ilmentää menettelyn moitittavuutta yhteiskunnan turvallisuuden kannalta laajemminkin. On

myös perusteltua, että teosta voidaan tuomita riippumatta siitä, onko ampuma-aseita yksi tai useampia, sekä riippumatta siitä onko esimerkiksi aseiden osat luovutettu yhden vai useamman henkilön toimesta.

Näyttökynnys ei luonnollisestikaan voi olla alhaisempi kuin muiden rikosten osalta, jolloin esitutkinnan onnistuminen korostuu. Tältä osin käräjäoikeus viittaa myös alla telekuuntelusta lausumaansa. Tuomitsemiskynnyksen ylittyminen edellyttäne useimmiten useiden eri seikkojen kokonaisharkintaa mietinnössä todetusti.

Törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen lisääminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Uusi kvalifiointiperuste on mietinnön perusteluista ilmenevistä syistä tarpeen ja sillä voidaan varautua myös ampuma-aserikollisuuden muuttuvaan luonteeseen tulevaisuudessakin. Työryhmän mietinnössä esitetty pykäläluonnos on tarkkarajainen sen soveltamiskäytännön kannalta.

Ampuma-aseen hallussapidon osalta tarvittaneen aikanaan korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä teon kokonaistörkeysarvostelun osalta, kun otetaan etenkin huomioon ehdotettu vähimmäisrangaistus. Tältä osin käräjäoikeus viittaa myös alla vähimmäisrangaistuksen korottamisesta lausumaansa.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Korotuksella olisi oletettavasti etenkin uuden kvalifiointiperusteen osalta nykyiseen rangaistusasteikkoon nähden suurempi rikoksia ennaltaehkäisevä vaikutus. Tältä osin käräjäoikeus kuitenkin kiinnittää oikeusministeriön huomiota siihen, että ehdotetun vähimmäisrangaistuksen korottamisen myötä pelkästä aseiden pitämisestä hallussa tuomittaisiin ehdotetun rangaistuksen alarajalla ankarammin kuin esimerkiksi törkeästä huumausainerikoksesta ja törkeästä pahoinpitelystä, jotka ovat kuitenkin täytettyjä tekoja, sekä törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta.

On selvää, että uuden kvalifiointiperusteen mukainen ampuma-aseiden hallussapito olisi omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa julkisella paikalla. Verrattuna edellä mainittuihin rikosnimikkeisiin ja niillä aiheutettuihin konkreettisiin seurauksiin sanottu korotus etenkin pelkän aseiden hallussapidon osalta olisi kuitenkin vastoin rikoslain sisäistä systematiikkaa, jossa seuraukseltaan vakavammista teoista tulisi olla ankarampi vähimmäisrangaistus kuin moitearvoltaan lievemmistä teoista.

Rangaistusasteikon korottamisen myötä törkeä ampuma-aserikos olisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna selvästi useammin niin sanottu päärikos, josta tuomittaisiin ankarin rangaistus yhteistä rangaistusta mitattaessa. Tämä johtaisi osaltaan rangaistuskäytännön ankaroitumiseen, myös rangaistuslajivalinnan osalta. Kuten mietinnössä todetaan, muutoksella olisi kokonaisuutena huomattava vaikutus myös ehdottomien vankeustuomioiden lisääntymisen vuoksi, jolloin muutos tulisi ottaa huomioon Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa ja laitospaikkojen suunnittelussa. On todennäköistä, että ehdottomat vankeusrangaistukset johtaisivat suljettuun vankilaan sijoitettujen vankien määrien kasvuun etenkin tuomioiden täytäntöönpanon alkuvaiheen osalta. Asialla olisi merkitystä myös tutkintavankeiden määrän kasvun kannalta, myös siltä osin, että tutkintavankeja ei voida sijoittaa avolaitoksiin. Ehdotus lisäisi myös kiireellisenä käsiteltävien vangitun juttujen määrää käräjäoikeuksissa.

Vaarallisia ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien hallussapitorikosten enimmäisrangaistusten korottaminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Käytännön tasolla merkittävin muutos enimmäisrangaistuksen korottamisen osalta on se, että teko ei enää ole sakkomenettelyssä käsiteltävissä. Tällä seikalla on oletettavasti merkittävä vaikutus etenkin rikosprosessin kestoon, vaikka asiat pääsääntöisesti voitaisiinkin käsitellä myönnettyinä tekoina kirjallisessa menettelyssä. Enimmäisrangaistuksen korottaminen ruuhkauttaisi entisestään tuomioistuimia, lähinnä käräjäoikeuksia.

Vankeusuhkan liittäminen lievään ampuma-aserikokseen

Voitte lausua tämä väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotus vankeusuhan liittämisestä lievään ampuma-aserikokseen on perusteltu, kun otetaan huomioon, että lievää ampuma-aserikosta koskevaan pykälään siirretään jo nykyisin vankeusuhan alla olevia ampuma-aserikoksen tekemuotoja. Mietinnössä esiin otetut seikat tarkoitetusta rangaistuskäytännöstä ja vankeuden käyttöalasta ovat muutosten tavoitteisiin nähden oikeasuhtaisia.

Nykyisen lievän ampuma-aserikoksen tekemuotoon kuuluvien tekojen osalta vankeuden tulisi olla hyvin poikkeuksellista, mikä olisi oikeuskäytännön yhtenäisyydenkin kannalta perusteltua tuoda ilmi asiaa koskevassa hallituksen esityksessä.

Määritelmäsäännöksen lisääminen rikoslain uuteen 41 lukuun

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Määritelmäsäännös on omiaan lisäämään selvyttä ehdotettujen 41 luvun 1–3 §:n soveltamisen osalta. Säännös olisi perusteltu myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Vaikka rangaistavaksi säädetty menettely ilmenisi osittain muista kuin rikoslain säännöksistä, kyseiset säännökset olisi riittävällä tavalla yksilöity.

Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotettu muutos on perusteltu ja toteutuessaan tukisi oletettavasti merkittävästi rikosvastuun toteuttamista. Kuten mietinnössä tuodaan ilmi, telekuuntelulla kertyvällä todistelulla on oletettavasti erittäin suuri merkitys näyttönä etenkin ampuma-aseen käsittelyä vakavaa rikollista toimintaa varten koskevissa asioissa. Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos on oikeassa suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin nähden, etenkin kun otetaan huomioon ehdotetun säännöksen käyttöalaan kuuluvan ampuma-aserikollisuuden vakavuus ja vaarallisuus sekä säädettäväksi esitetty rangaistusasteikko. Telekuuntelun käyttö edellyttää myös yleisten edellytysten täyttymistä, mikä on suhteellisuusperiaatteen mukaista. Telekuuntelua koskeva muutos laajentaisi telekuuntelun käyttöalan kattamaan uuden rikostyyppin, mikä puolestaan lisäisi käräjäoikeuden käsiteltävien asioiden määrää ja kasvattaisi tuomioistuineläimen resurssitarvetta.

Lainsäädäntöehdotusten taloudelliset vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Mietinnössä on käyty havainnollisesti läpi ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia. Laskelmiin viitaten oikeusministeriön hallinnonalalle olisi syntymässä merkittäviä lisäkustannuksia ehdotusten voimaantulon seurauksena, jolloin paineet ministeriön rahoituksen korottamiselle ovat ilmeisen suuret. Tuomioistuimien nykyisetkin ruuhkat huomioon ottaen on olemassa vaara, että käsittelyajat kokonaisuutena edelleen jossain määrin pitenevät.

'On selvää, että nykyisellä rahoituskehyksellä ei ole mahdollista selviytyä muutosten aiheuttamasta lisätyöstä syyttäjälaitoksessa, tuomioistuimissa ja Rikosseuraamuslaitoksessa. Myös poliisin osalta lisäresurssit lienevät tarpeen sisäministeriön osalta.

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotetuilla muutoksilla on osin merkittäviä kytkentöjä perusoikeuksiin, kuten viestisalaisuuden suojaan ja henkilökohtaiseen vapauteen. Mietinnössä esitetyin perustein käräjäoikeus pitää perusteltuna, että asiassa pyydetään lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Pakkala Sirpa
Helsingin käräjäoikeus - käräjätuomari Tuomas Vesterbacka ja osaston johtaja, käräjätuomari Petteri Plosila.

